

عوامل ماندگاری انقلاب اسلامی از دیدگاه مقام معظم رهبری (مدظله)

احمد سوری^۱

اولین همایش بین‌المللی گام دوم انقلاب؛ الگوی نظام انقلابی تمدن ساز

International Conference on the Second Step of the Revolution

چکیده

ماندگاری هر نظام سیاسی، از جمله نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران، که تجسم و مولود انقلاب اسلامی است، اصلی‌ترین هدف و در واقع، هدف وجودی آن نظام سیاسی در مسیر حرکت خود است. همچنین، انقلاب اسلامی برای نیل به اهداف و آرمان‌های والای خود که از مکتب اسلام ناب محمدی (ص) سرچشمه می‌گیرد و نیز برای سیر در مراحل پنج‌گانه حرکت خویش به سمت برپایی تمدن نوین اسلامی و آمادگی برای ظهور خورشید عظمای ولایت، به ماندگاری نیاز دارد. از طرف دیگر، هدف همه تلاش‌های دشمنان و استکبار جهانی، و در رأس آنها ایالات متحده آمریکا، از بین بردن این ماندگاری است. از این رو، پرسش اصلی پژوهش پیش‌رو این است که عوامل ماندگاری انقلاب اسلامی کدام‌اند؟ بنابراین، با رهیافت نظری جدید که نظام‌های سیاسی را مبتنی بر چهار رکن ایده، ساختار، کارگزار و رفتار می‌داند و با تکیه به آرا و دیدگاه‌های مقام معظم رهبری (مدظله) عوامل ماندگاری انقلاب اسلامی در هر یک از این ارکان مشخص و تبیین می‌شود.

واژگان کلیدی

ماندگاری، انقلاب اسلامی، ایده، ساختار، کارگزار، رفتار.

مقدمه

در این پژوهش، طبق منظومه فکری مقام معظم رهبری (مدظله) که در بیانیه گام دوم هم صراحتاً به آن تأکید شده است، اعتقاد بر این است که انقلاب اسلامی پس از گذشت چهل سال از حیات پربرکت خویش هم چنان پابرجا و در حال حرکت به سوی اهداف و آرمان‌های خود است. بسیاری از اندیشمندان منصف حوزه انقلاب‌ها نیز به این ماندگاری تأکید و آن را ستایش کرده‌اند؛ حتی، دشمنان و بدخواهان داخلی و خارجی این انقلاب نیز به آن اعتراف کرده‌اند. همچنین، مقام معظم رهبری (مدظله) بارها با تعبیر گوناگون بر عنصر ماندگاری که ویژگی ممتاز انقلاب اسلامی نسبت به دیگر انقلاب‌های جهان است، تأکید داشته‌اند و از یک سو با اشاره به از بین رفتن دو رویداد تاریخی ایران معاصر، یعنی نهضت مشروطه و نهضت ملی شدن صنعت نفت و نیز از سوی دیگر، با اشاره به انحراف پیدا کردن و از بین رفتن انقلاب کبیر فرانسه و انقلاب شوروی، تأکید می‌کنند که انقلاب اسلامی تنها انقلابی است که با دشمنان جنگید و پیروز شد و ماند؛ بنابراین، ایشان این ماندگاری را نیازمند تحلیل می‌دانند و معتقدند که همه تلاش دشمنان و استکبار جهانی، و در رأس آنها ایالات متحده آمریکا، در طول سال‌های گذشته که به طور اهم به شکل راه‌اندازی جنگ تحمیلی هشت‌ساله، شورش‌های مسلحانه به نام جنگ‌های قومیتی، ترور مقامات بلندپایه کشور، محاصره اقتصادی و تحریم‌های گسترده و شدید چند سال اخیر، تشکیل گروه‌های تکفیری در شرق و غرب و نیز انقلاب‌های رنگی مثل فتنه ۸۸، اغتشاشات تیر ۷۸ و ۹۶ و ... نمایان شده است، همه با هدف از بین بردن ماندگاری انقلاب اسلامی بوده است.

بنیان‌گذار کبیر انقلاب اسلامی، امام خمینی (ره)، نیز به حفظ و تداوم انقلاب اسلامی و به بیان دیگر، ماندگاری آن توجه ویژه داشته‌اند؛ تاجایی که، ایشان حفظ و تداوم انقلاب اسلامی را واجب عینی می‌دانند و با تأکید بر ضرورت ماندگاری انقلاب اسلامی می‌فرمایند: «اگر اسلام عزیز و جمهوری اسلامی نوپا به انحراف کشیده شود و سیلی بخورد و به شکست منتهی شود، خدای نخواستہ اسلام برای قرن‌ها به طاق نسیان سپرده می‌شود...» (صحیفه امام، ۱۳۸۹، ج ۱۸: ۵).

علاوه بر اهمیت و ضرورت ماندگاری از دیدگاه امامین انقلاب اسلامی، مانایی هر نظام سیاسی و حکومتی، از جمله نظام جمهوری اسلامی ایران، که مولود و تجسم انقلاب اسلامی است اصلی‌ترین هدف و در واقع، هدف وجودی آن نظام سیاسی است.

در قرن بیستم، که به قرن انقلاب‌ها معروف است، اقصی نقاط جهان، به‌ویژه منطقه غرب آسیا، شاهد تغییرات بسیاری در قالب‌های گوناگون چون کودتا، رفرم و انقلاب بود و هر یک از این تغییرات با هدف‌ها و آرمان‌های ویژه‌ای محقق شدند؛ ولی، مهم‌ترین هدف پس از وقوع هر تغییر حفظ آن بوده است؛ بنابراین، ازجمله کارهای مهم که همواره توجه پژوهشگران حوزه انقلاب‌ها را جلب کرده، بررسی ماندگاری این انقلاب‌ها در مسیر اهداف اولیه و آرمان‌های اصلی حرکتشان است؛ ازاین‌رو، در پژوهش پیش‌رو کوشش شده است عوامل ماندگاری انقلاب اسلامی ایران باوجود این‌همه توطئه و دشمنی، مشخص و تبیین شود تا با تقویت آنها ماندگاری انقلاب اسلامی و مرزهای آن تثبیت شود و گسترش یابد و نیز سنجه‌ای برای آسیب‌شناسی انقلاب اسلامی فراهم شود. هدفی که با استفاده از روش تحلیلی - توصیفی و با عنایت به رهیافتی نظری که نظام‌های سیاسی را مبتنی بر چهار رکن ایده، ساختار، کارگزار و رفتار می‌داند و با تکیه به آرا و دیدگاه‌های رهبری (مدظله)، علل ماندگاری را استخراج و تبیین می‌کند.

تعریف مفاهیم

برای بررسی ماندگاری انقلاب اسلامی لازم است نخست دو مفهوم «ماندگاری» و «انقلاب» و سپس، مفهوم «انقلاب اسلامی» تعریف شود و دانسته شود تلقی و منظور مادر این پژوهش از این مفاهیم چیست.

الف. ماندگاری

«ماندگاری در لغت به معنای پایداری، جاودانگی، استواری، آنچه که پیوسته بر یک حال بماند و تغییر نکند» (دهخدا، ۱۳۷۷) و «آنچه که بتواند باقی باشد و تداوم یابد معنا شده است» (پاکزاد، ۱۳۷۹: ۱۰۸). «معادل لاتین این واژه durability می‌باشد» (فرهنگ لغت آکسفورد).

ماندگاری در اصطلاح به معنای قابلیت و توان زنده ماندن و تداوم حیات است؛ درواقع، به میزان مقاومت عناصر یک سیستم درمقابل نابودی و زوال و دارا بودن توانایی فعالیت طی یک دوران طولانی را نیز ماندگاری گویند (پاکزاد، ۱۳۷۹: ۱۰۸).

ماندگاری یک مفهوم نسبی است یعنی بسته به هدف سیستم و نوع خطرات تهدیدکننده آن، ماندگاری سیستم تغییر می‌کند. به عبارت دیگر، هرچه هدف یک سیستم والاتر و خطرات تهدیدکننده آن شدیدتر باشد، ماندگاری آن سیستم بیشتر است (الموتی، ۱۳۹۶: ۵۶).

توجه به این نکته ضروری است که ماندگاری با استحکام تفاوت دارد. استحکام یعنی میزان تاب‌آوری و مقاومت سیستم در برابر فشار و نیروهای وارده؛ در حالی که، ماندگاری یعنی میزان استحکام سیستم در برابر خطرهای تهدیدکننده. در واقع، ماندگاری وجه تمایز بین دو سیستم است؛ به طور مثال، ماندگاری در نظام سلطنتی با نظام دموکراسی تفاوت دارد؛ یعنی، هرچه سیستمی مستحکم‌تر باشد، ماندگاری آن نیز بیشتر است؛ به تعبیر دیگر، ماندگاری می‌تواند نتیجه استحکام باشد.

در این پژوهش، بر این تأکید شده است که ماندگاری دو وجه دارد که یکی باقی ماندن و پابرجایی، و دیگری داشتن توانایی فعالیت، پویایی و انعطاف در مسیر حرکت خود است؛ بنابراین، ماندگاری صرف باقی ماندن نیست؛ بلکه، داشتن توانایی فعالیت، پویایی و انعطاف در مسیر حرکت به سمت آرمان‌ها و اهداف خاص است.

ب. انقلاب

انقلاب در لغت: «به معنای دگرگون شدن، برگشتن، تغییر کامل و مشخص در چیزی و تعاریف فلکی نظیر چرخش دورانی آمده است. معادل لاتین این واژه *revolutio* می‌باشد» (محمدی، ۱۳۷۴: ۱۹).

انقلاب در اصطلاح: در دیدگاه اندیشه‌مندان سیاسی تعاریف گوناگونی برای انقلاب وجود دارد که به برخی از آنها اشاره می‌شود. در نگاه کرین بریتون، انقلاب یعنی: «جانشینی فوری و بدون هماهنگی و با شدت عمل گروهی که حاکمیت را در دست نداشتند به جای مجموعه‌ای دیگر از افراد که تا پیش از این، مدیریت کشور در دست آنها بود و حکمرانی می‌کردند» (کرین بریتون، ۱۳۶۲: ۲). از نظر هانتینگتون، انقلاب «حرکتی همراه با تحول مبنایی و سرعت و خشم و خشونت داخلی در ارزش‌ها و اساطیر حاکم بر جامعه و همچنین، بر نهادهای مدیریت سیاسی و ساخت‌های اجتماعی و رهبران و فعالیت‌های آنها و برنامه‌های حاکمیتی است» (هانتینگتون، ۱۳۷۰: ۱۳۸۵). شهید مطهری انقلاب را «نوعی سرکشی و حرکت

همراه با خشم مردم یک منطقه ضد نظام حکومتی موجود در آن کشور می‌داند که به دنبال نظمی جدید و مطلوب هستند» (مطهری، ۱۳۶۱: ۲۹). در مسیر اهداف این پژوهش، باید سراغ تعریفی از مقام معظم رهبری (مدظله) رفت. از دیدگاه ایشان: «انقلاب یک امر مستمر است؛ یک امر دفعی نیست که بگوییم در تاریخ فلان، مثلاً یک حادثه‌ای اتفاق افتاد، یک عده‌ای به خیابان آمدند، ده روز، بیست روز، دو ماه، شش ماه طول کشید و حکومت سرنگون شد؛ انقلاب این است؛ نه، این انقلاب نیست؛ این یک بخشی از انقلاب است. انقلاب یک حقیقت ماندگار و حقیقت دائمی است. انقلاب یعنی دگرگونی؛ دگرگونی‌های عمیق در ظرف شش ماه و یک سال و پنج سال به وجود نمی‌آید؛ علاوه بر اینکه اصلاً دگرگونی و صبرورت یعنی حالی به حالی شدن، تحوّل اصلاً حدّ یقف ندارد؛ هیچ وقت تمام نمی‌شود؛ انقلاب یعنی این. انقلاب یک امر دائمی است» (مقام معظم رهبری (مدظله)، ۱۳۹۴/۶/۲۵).

انقلاب در دیدگاه رهبر انقلاب (مدظله) دارای یک تفسیر اسلامی و الهی بوده و به معنی زنده کردن دوباره اسلام است؛ چنان که می‌فرماید: «انقلاب یک تفسیر اسلامی و الهی است. ما انقلاب را یک تحوّل اخلاقی، فرهنگی و اعتقادی می‌دانیم که به دنبال آنها تحول اجتماعی، اقتصادی و سیاسی و آن‌گاه رشد همه جانبه ابعاد انسان‌ها می‌آید. همان طور که در آیه قرآن است «إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ» (رعد: ۱۱) هر وقت انسان‌ها خصلت‌های بد، ضعف‌ها، نقص‌ها و بی‌ایمانی‌ها را در خودشان تغییر دادند، اوضاع و احوال اجتماعی آنها تحول پیدا خواهد کرد. هیچ چیز هم جلوگیری آن نخواهد بود. برای شروع این حرکت و تحول همگانی، انسان‌ها باید احساس تکلیف کنند (پایگاه اطلاع‌رسانی حوزه، ۱۳۸۵).

ج) انقلاب اسلامی

انقلاب اسلامی با توجه به ویژگی‌های منحصر به فردش، از دیگر انقلاب‌های جهان ممتاز می‌شود و مفهوم جدیدی از انقلاب به دست می‌دهد. برخی از این ویژگی‌ها عبارت‌اند از:

۱. برخورداری از پشتوانه عظیم فلسفه و فقه و معارف اسلامی؛
۲. انقلاب اجتماعی همه جانبه همراه با تحوّل بنیادین در زندگی انسان‌ها؛
۳. استواری بر پایه فرهنگ و اعتقاد و ایمان؛
۴. بهره‌مندی از رویکرد ارزشی و هدف‌گیری اصلاح مفاسد بشری؛

۵. حاکم‌سازی فرهنگ توحیدی به جای فرهنگ الحادی و استبدادی؛

۶. شکل‌گیری بر مبنای نظم و انضباط انقلاب (قنبری، ۱۳۸۶: ۲۲۲).

باتوجه به این ویژگی‌ها است که انقلاب اسلامی تفسیری اسلامی و الهی و به معنای زنده کردن دوباره اسلام است. انقلاب اسلامی تحوّل اخلاقی، فرهنگی و اعتقادی است که به دنبال آنها تحوّل اجتماعی، اقتصادی و سیاسی و آن‌گاه رشد همه‌جانبه ابعاد انسان‌ها می‌آید (همان: ۲۲۳).

۲. چهارچوب تحلیلی

هر نظام سیاسی مبتنی بر چهاررکن: ۱. ایده؛ ۲. ساختار؛ ۳. کارگزار و ۴. رفتار است. هر نظام سیاسی برای اینکه ماندگار بماند و این ماندگاری را حفظ کند و گسترش بخشد، علاوه بر سطح ایده مطلوب با دارا بودن ساختارهای مناسب و کارگزاران شایسته، باید بتواند رفتارهای صحیح و مطلوب اهداف و آرمان‌های خود را تحقق بخشد.

ایده: هر نظام سیاسی بر بنیان‌های نظری (ایده) استوار است که در حکم علت پیدایش یا اندیشه بنیادین تأسیس آن به‌شمار می‌رود و در باورها، ارزش‌های بنیادین، آرمان‌ها، منافع، فرهنگ سیاسی و ... مردم آن، ریشه دارد. به‌گونه‌ای که تعبیر و تفسیر سیاست ملی و بین‌المللی با آرمان‌ها، ارزش‌ها و تمایلات آمیخته است (چیلکوت، ۱۳۹۱: ۷۲). «به‌طور مشخص‌تر بُعد ایده‌ای شامل ایده حاکمیت تئوری‌ها و سازوکارهای نظری اداره جامعه توسط نظام حاکم است» (ره‌پیک، زمانی ۱۳۸۹: ۱۳) «که با تعابیر مختلفی چون ایدئولوژی، قواعد تشکیل‌دهنده حاکمیت و حتی هویت ملی از آن تعبیر شده است» (ر.ک. عبدالله‌خانی، ۱۳۸۳: ۱۴۵).

ساختار: مجموعه‌ای هم‌بسته از نقش‌ها، گروه‌ها و نهادهایی است که کنش‌های خاصی را تجویز، تحریم، تشویق و یا تقبیح می‌کنند. در تحقق اهداف نظام‌های سیاسی، ضروری است ساختارها از طریق تقیید و تحریک کارگزاران آثار خود را ظاهر کنند (ر.ک. چیلکوت، ۱۳۹۱: ۲۷۱). مهم‌ترین ویژگی‌های ساختارها عبارت‌اند از:

۱. ساختارها متناسب و مبتنی بر ایده‌اند؛

۲. ساختارها برای تأمین اهدافی ایجاد می‌شوند؛

۳. محدودیت‌هایی برای فعالیت کارگزاران تعیین می‌کنند. منظور از ساختارها در اینجا به

ساختارهای مادی محدود نیست، بلکه، ساختارهای حقوقی، قانونی نیز به اندازه ساختارهای مادی اهمیت دارند (های، ۱۳۸۵؛ مشیرزاده ۱۳۹۲: ۳۳۴).

کارگزاران: مدیران یا به تعبیری بروکرات‌ها برای نظام‌های سیاسی، در حکم قوای حاسه هستند که تحقق اهداف و انجام کارویژه‌های مختص نظام‌های سیاسی جز با وجود کارگزار شایسته، متخصص، متعهد و ... امکان‌پذیر نیست (های، ۱۳۹۰: ۳۱۲-۳۱۳).

رفتار: رفتار شامل همهٔ افعال، کنش‌ها و واکنش‌های نظام سیاسی است که در ارتباط با محیط داخلی و خارجی آن انجام می‌شود و عینی‌ترین سطح ماندگاری نظام‌های سیاسی محسوب می‌شود. رفتار مبنای قضاوت مردم از میزان ماندگاری نظام سیاسی حاکم بر آنهاست.

۳. عوامل ماندگاری انقلاب اسلامی ایران در سطح ایده

هدف اصلی این مقاله استخراج عوامل ماندگاری انقلاب اسلامی ایران از منظومهٔ فکری مقام معظم رهبری (مدظله) است. برای تحقق این هدف نخست، بیانات مقام معظم رهبری (مدظله) دربارهٔ ماندگاری انقلاب اسلامی از پایگاه اینترنتی دفتر حفظ و نشر آثار ایشان به صورت فیش‌هایی گردآوری شد و سپس، با دسته‌بندی، مقوله‌بندی و تلخیص و درنهایت با تحلیل کیفی آنها مضامین اصلی، که همان عوامل ماندگاری انقلاب اسلامی بودند، استخراج شد. در گام بعدی، با عنایت به این رهیافت نظری، که نظام‌های سیاسی علاوه بر دو رکن «ساختار» و «کارگزار» دارای دو رکن دیگر به نام «ایده» و «رفتار» نیز هستند، متوجه شدیم که هر چند مورد از این عوامل استخراج‌شده مربوط به یکی از این ارکان است و در حوزهٔ آن جای می‌گیرد.

۳.۱. مبتنی بودن بر ارزش‌های دینی، اخلاقی و معنوی

بنابه فرموده رهبر معظم انقلاب (مدظله)، حاکمیت دین اسلام و ارزش‌های اخلاقی و معنوی آن بر انقلاب اسلامی ایران از طریق جلوگیری از فاصله‌گرفتن انقلاب از باورها در مرحلهٔ پیروزی و نیز اهداف و آرمان‌ها در مرحلهٔ نظام‌سازی، که همان مرحلهٔ دوم از مراحل تمدن نوین اسلامی است، موجب حرکت در مسیر انقلاب و در نتیجه ماندگاری انقلاب می‌شود.

در این زمینه رهبری (مدظله) می‌فرمایند: «دو ویژگی بیشترین تأثیر را در پیروزی و ماندگاری انقلاب در کشور اسلامی داشت: یکی از این دو، عبارت است از این‌که مبنای این انقلاب، ارزش‌های دینی و اخلاقی و معنوی بود» (مقام معظم رهبری (مدظله)، ۱۳۶۸/۱۱/۲۰).

۳.۲. علاقه تاریخی مردم برای ریشه کن کردن حکومت سلطه و رسیدن به آزادی

در تحلیل انقلاب‌ها این گزاره وجود دارد اگر حکومت پیش از انقلاب بر مردم ظلم و ستم کرده و آزادی آنان را گرفته باشد، در نتیجه، ریشه‌کنی این حکومت و علاقه به انقلاب کردن آرزو و آرمانی می‌شود که در باورهای مردم ریشه دارد، و همین عامل موجب می‌شود که بعد از وقوع انقلاب، مردم به حفظ و افزایش ماندگاری آن علاقه وافر و کافی داشته باشند. انقلاب اسلامی ایران نیز از این قاعده مستثنی نیست؛ در همین زمینه، مقام معظم رهبری (مدظله) می‌فرمایند: «ملت ایران از دل آرزوهای تاریخی خودشان، جمهوری اسلامی را علم کردند و سرپا کردند؛ خوب، بدیهی است وقتی که یک نظامی این جور در آرزوهای دیرین مردم ریشه دارد، این نظام ماندنی است؛ این نظام قابلیت بقا دارد، قابلیت رشد دارد، ریشه می‌دواند و دشمنی با این نظام، آسان نیست و این اتفاق افتاد» (مقام معظم رهبری (مدظله)، ۱۳۸۷/۹/۲۴).

۳.۳. هماهنگ بودن هدف‌ها با فطرت مردم

یکی دیگر از ویژگی‌های انقلاب اسلامی ایران تناسب و هماهنگی ارزش‌ها و اهداف آن با فطرت الهی انسان‌هاست. این ویژگی در ماهیت اسلامی انقلاب ریشه دارد؛ بنابراین، با توجه به اینکه فطرت تمام انسان‌ها یکی است و به تبع آن، امور فطرتی نیز یکسان‌اند، طبیعی است اگر هدف‌های انقلاب با امور فطرتی متناسب باشند، فطرت‌ها به سمت آن گرایش پیدا می‌کنند. همین گرایش باعث پیروزی انقلاب و در گام بعدی، باعث ماندگاری آن خواهد شد؛ چراکه، امور فطرتی هیچ‌گاه خاموش نخواهد شد؛ بلکه، در گذر زمان برجسته‌تر می‌شود، هدف و آرمان‌های انقلاب اسلامی ایران نیز با فطرت بشری متناسب است و همین عامل موجب ماندگاری آن شده است. به تعبیر آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله): «دل میلیون‌ها مردم را به یک سمتی متوجه کردن، کار عادی‌ای نیست. وقتی کسی با فطرت سخن می‌گوید

و از خدا حرف می‌زند، فطرت‌ها به او متوجه می‌شود؛ «لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مَا أَلْفَتَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ أَلْفَ بَيْنَهُمْ» (انفال: ۶۳). دست قدرت خداست که دل‌ها را به یک سمت هدایت می‌کند؛ لذا نتیجه همین می‌شود. در بیست و دوم بهمن، جمعیتی که در خیابان‌ها حضور پیدا می‌کنند، از جمعیت سال‌های قبل بیشتر است؛ نه فقط کم نشده است، کم‌رنگ نشده است؛ بلکه، پررنگ‌تر و قوی‌تر شده است. برخلاف آن چیزی که در طبیعت عالم وجود دارد و گذشت زمان، امواج اجتماعی را خاموش می‌کند، اما حقیقتی که بر مبنای فطرت انسانی شکل می‌گیرد، گذشت زمان آن را خاموش نمی‌کند؛ بلکه، روزبه‌روز برجسته‌تر می‌شود» (مقام معظم رهبری (مدظله)، ۱۳۹۴/۱۰/۱۹).

۳،۴. همه‌جانبه بودن انقلاب

انقلاب اسلامی ایران از اسلام ناب محمدی (ص) سرچشمه می‌گیرد. دین اسلام پتانسیل این را دارد که بشر را به سعادت دنیوی و اخروی برساند. در واقع، آموزه‌های اسلام همه‌ابعاد حوزه‌های حیات دنیوی بشر را در بر می‌گیرد که انسان می‌تواند با عملی کردن آنها سعادت خود را در دو حیات تضمین کند. با توجه به اینکه حوزه‌های دنیوی بشری ابعاد گوناگونی دارد، دین اسلام نیز دینی چندبعدی است. یکی از اهداف انقلاب ما اسلامی کردن جامعه است. پس با توجه به اینکه اسلام دینی چندبعدی است، انقلاب نیز در راستای عملی کردن این دین، ابعاد مختلفی به خود می‌گیرد. به گونه‌ای که مقام معظم رهبری (مدظله) معتقدند که انقلاب اسلامی برخلاف انقلاب‌های دیگر، امری تک‌بعدی و یک‌جانبه نبوده است. انقلاب‌های جهان معمولاً یا وجه سیاسی - اجتماعی داشته‌اند یا اقتصادی و البته، همه آنها معطوف به امری مادی و این‌دنیایی بوده‌اند؛ در حالی که، انقلاب اسلامی ایران، انقلابی همه‌جانبه است: «انقلاب اسلامی با همه انقلاب‌های دیگر متفاوت است؛ نه یک انقلاب صرفاً معنوی و فرهنگی است، نه یک انقلاب صرفاً اقتصادی است، نه یک انقلاب صرفاً سیاسی است؛ یک انقلاب همه‌جانبه است. مثل خود اسلام است. همان‌طوری که اسلام ابعاد معنوی و اخلاقی دارد، ابعاد الهی دارد، در عین حال، ناظر به زندگی مردم است، بُعد اقتصادی، بُعد سیاسی، بُعد اجتماعی در اسلام وجود دارد؛ انقلاب اسلامی هم دارای ابعاد مختلف بود و راز ماندگاری انقلاب اسلامی و روزبه‌روز زنده‌تر شدن این انقلاب در سطح منطقه و جهان، همین ابعاد گوناگون آن است که با نیازهای بشر متوازن و همراه است (مقام معظم رهبری)» (مدظله)، ۱۳۸۷/۳/۱۴.

۳,۵. حق بودن سخن انقلاب اسلامی

در سنت الهی، حق اصیل است و باطل غیراصیل و نابودشدنی. آنچه پایدار می ماند حق است. «كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ» (قصص: ۸۸). «كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ وَيَبْقَى وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ» (الرحمن: ۲۷). همچنین، با مطالعه تاریخ بشر می توان به این بینش رسید که حق پیروز است و نظام حق بر نظام های باطل چیره خواهد شد: «هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ» (توبه: ۳۳). حضرت آیت الله خامنه ای مهم ترین دلیل تداوم انقلاب اسلامی را ناشی از سخن حق انقلاب می داند و می فرماید: «سخن انقلاب، سخن حق است. این، خاصیت حق است. «مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ»؛ این یک درخت پاکیزه و سالم و خوش نهادی است که در زمین سالم رشد می کند. «أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ»؛ ریشه اش محکم است، شاخ و برگش هم رفته بالا. «تُؤْتِي أَكْلَهَا كُلَّ حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا»؛ میوه او هم همیشگی است و در هر فصلی میوه خود را می دهد (ابراهیم: ۲۴-۲۵). یعنی یک بار مصرف نیست، مثل خیلی از این حرکاتی که در دنیا انجام می گیرد به اسم انقلاب یا کودتا یا غیرذلک [نیست که] حکومت ها را تغییر می دهند، اما یک بار مصرف اند. بعد در یک دوره کوتاهی، قضیه به شکل قبل از آن حرکت و نهضت یا گاهی بدتر برمی گردد. کلمه حق این جور نیست؛ کلمه حق ماندگار است (مقام معظم رهبری) (مدظله)، (۱۳۸۸/۱۱/۲۸).

۳,۶. مردمی بودن انقلاب اسلامی ایران

اسلام دینی است که برای هدایت بشر نازل شده و با داشتن آموزه هایی به نفع جامعه و فرد، همواره مردم را با خود همراه کرده است. اگر انقلابی با هدف ایجاد نظام اسلامی به فعلیت برسد، به طور قطع استقبال مردم را به صورت حقیقی به همراه خود خواهد داشت. اگر این انقلاب هم چنان اسلامی بودن خود را حفظ کند، مردمی بودن آن نیز حفظ خواهد شد و حفظ اراده و خواست مردم، ماندگاری انقلاب را تثبیت می کند و به تعبیری مقام معظم رهبری (مدظله) می فرماید: «مردمی بودن انقلاب اسلامی خصوصیت مهمی است که در واژه جمهوری نظام اسلامی متجلی گردید. مردمی بودن انقلاب اسلامی از دو جهت با مردمی بودن سایر انقلاب ها تفاوت دارد: اول اینکه مردمی بودن جزء ذات اسلام بوده و چیزی خارج از آن

نیست. اسلام برای مردم و هدایت آنان از سوی خداوند تبارک و تعالی نازل شده است و لذا همواره رستگاری آنان را مدنظر قرار داده است. چنین دینی حضور مردم در اجرای مقررات و دفاع از حریم خود را اصل اولیه می‌داند. دوم آنکه اسلام به‌طور واقعی و حقیقی مردم را در صحنه حفظ می‌کند. کذب، دروغ و صورت‌سازی برای حضور مردم در صحنه‌های انقلاب مبتنی بر اسلام راهی ندارد. حضور حقیقی و فعالانه مردم در انقلاب اسلامی و نقش آنان در انتخاب همه مسئولان و حفظ دستاوردهای انقلاب اسلامی، مظهر صداقت نظام اسلامی در مردمی بودن خویش است» (مقام معظم رهبری (مدظله)، ۱۳۶۸/۱۱/۲۰).

۳،۷. پایبندی به فلسفه سیاسی و مکتب سیاسی امام خمینی (ره)

یکی از عوامل پیروزی انقلاب اسلامی ایران، فلسفه سیاسی و مکتب سیاسی امام خمینی (ره) بود. ایشان با ارائه اندیشه خود در حوزه سیاست توانست مردم ایران را بیدار و با خود همراه کند و حکومتی منتصب از اسلام را تشکیل دهد. پایبند بودن به فلسفه و مکتب ایشان در این چند دهه از عوامل ماندگاری انقلاب بوده است و در این باره مقام معظم رهبری (مدظله) می‌فرماید: «امام که تجسم مکتب سیاسی خود بود، سیاست و معنویت را با هم داشت و همین را دنبال می‌کرد؛ حتی، در مبارزات سیاسی، کانون اصلی در رفتار امام، معنویت او بود. همه رفتارها و همه مواضع امام حول محور خدا و معنویت دور می‌زد. امام به اراده تشریحی پروردگار اعتقاد و به اراده تکوینی او اعتماد داشت و می‌دانست کسی که در راه تحقق شریعت الهی حرکت می‌کند، قوانین و سنت‌های آفرینش کمک‌کار اوست. او معتقد بود که: «وَلِلَّهِ جُنُودُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا» (فتح: ۷). این ملت بدون امام خمینی (ره) و مکتب سیاسی ایشان قادر به چنین کار بزرگی [انقلاب اسلامی] نبود. مکتب سیاسی امام میدانی را باز می‌کند که گستره آن حتی از تشکیل نظام اسلامی هم وسیع‌تر است؛ امام در مکتب سیاسی خود زنده است و تا این مکتب سیاسی زنده است حضور و وجود امام در میان امت اسلامی بلکه، در میان بشریت، منشأ آثار بزرگ و ماندگار است» (مقام معظم رهبری (مدظله)، ۱۳۸۳/۳/۱۴).

۳.۸. حفظ ساخت حقیقی و آرمان‌های نظام جمهوری اسلامی

«همیشه در دلِ ساخت حقوقی، يك ساخت حقیقی، يك هویت حقیقی و واقعی وجود دارد؛ آن را باید حفظ کرد؛ آن ساخت حقیقی و واقعی و درونی، مهم است؛ آن ساخت درونی چیست؟ همان آرمان‌های جمهوری اسلامی است: عدالت، کرامت انسان، حفظ ارزش‌ها، سعی برای ایجاد برادری و برابری، اخلاق، ایستادگی درمقابل نفوذ دشمن. این‌ها آن اجزای ساخت حقیقی و باطنی و درونی نظام جمهوری اسلامی است» (مقام معظم رهبری (مدظله)، ۱۳۸۷/۹/۲۴).

حفظ و عملی کردن اجزای این ساخت حقیقی و باطنی یا همان آرمان‌های والای نظام جمهوری اسلامی ایران همان‌طور که موجب پیروزی انقلاب شد، در این چهار دهه نیز باعث ماندگاری انقلاب شده است.

۴. عوامل ماندگاری انقلاب اسلامی در سطح ساختار

۴.۱. وجود جایگاه ولایت‌فقیه و رهبری

ولایت‌فقیه که به اعتقاد امام(ره)، استمرار خط انبیا(س) و دارای ولایتی الهی است، یکی از تحفه‌هایی است که انقلاب اسلامی به‌معنای حقیقی کلمه به ملت بزرگ ایران هدیه کرده است. بی‌شک نقشی که ولایت‌فقیه در انقلاب برعهده داشته است با هیچ‌یک از عناصر دیگر مؤثر در آن، مقایسه‌شدنی نیست. به‌تحقیق باید اذعان کرد که ولایت‌فقیه از بزرگ‌ترین دلایل ماندگاری و تأثیرگذاری انقلاب در فراسوی مرزهای ماست که امام(ره) در این باره، می‌فرماید: «اطمینان می‌دهم که امر دولت اسلامی، اگر با نظارت فقیه و ولایت‌فقیه باشد، آسیبی بر این مملکت وارد نخواهد شد» (صحیفه امام، ۱۳۸۹، ج ۱۰: ۵۸). رهبری انقلاب اسلامی در چهارچوب ولایت‌فقیه که تداوم امامت است از عوامل مهم پیروزی و تداوم موفقیت انقلاب اسلامی شمرده می‌شود. مقام معظم رهبری (مدظله) فرموده‌اند: «اصل ولایت‌فقیه و پیوستن همه راه‌های اصلی نظام به مرکز ولایت نقطه درخشان نظام اسلامی است. این اصل همان ذخیره پایان‌ناپذیری است که باید مشکلات نظام جمهوری اسلامی را در حساس‌ترین لحظات و خطرناک‌ترین گرده‌های مسیر پرخطر جمهوری اسلامی حل کند و گره‌های ناگشودنی را بگشاید» (حدیث ولایت، ج ۳: ۱۳۶).

۴,۲. ایجاد بسیج مردمی

بسیج با دستور امام خمینی (ره) و براساس آیه ۴۰ سوره توبه، برای آمادگی دفاع همه‌جانبه از انقلاب اسلامی و با بهره‌گیری از همه قشرها در سنین مختلف از نوجوانان شانزده‌ساله تا افراد هفتادساله تشکیل شد. بسیج بعد از تشکیل، همواره با جهاد در همه عرصه‌ها از جان و مال خود برای حفظ انقلاب و رسیدن به اهداف آن، جان‌فشانی کرد. وجود چنین سازمانی در ساختار حکومتی که برای جهاد همه‌جانبه در رسیدن به اهداف و آرمان‌های انقلاب آمادگی دارد، از عوامل ماندگاری آن است. مقام معظم رهبری (مدظله) می‌فرمایند: «وقتی با حقیقت معنا به بسیج نگاه شود، بسیج رمز پایداری و ماندگاری و عزت ملی است. جمعی از بهترین و مؤمن‌ترین مردم در هر عرصه‌ای که کشور و نظام به آن احتیاج دارد، بی‌محابا وارد شوند، همه توان خودشان را کف دست بگیرند، بیاورند توی میدان، اجر و مزدی هم نخواهند، نام و نشانی هم برایشان مطرح نباشد؛ این خیلی چیز مهمی است. ما عادت کرده‌ایم؛ مثل خیلی چیزهای مهمی که انسان به آنها عادت می‌کند و اهمیت آنها را توجه نمی‌کند. چنین چیزی در جای دیگری نیست» (مقام معظم رهبری (مدظله)، ۱۸۸/۹/۴).

۴,۳. وجود قوانین مشروع و منطبق با اسلام

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران از دین اسلام نشئت می‌گیرد، دین اسلام دینی است که آموزه‌های آن به دنبال خیر افراد و جامعه می‌باشد. عملی کردن قوانین دین در جامعه و تبعیت مردم از این قوانین یکی از عوامل ماندگاری انقلاب بوده است. مقام معظم رهبری (مدظله) درباره این موضوع می‌فرمایند: «نویسندگان قانون اساسی که از نظر امام و مکتب امام درس گرفته بودند، در خود این قانون، عامل تداوم بخش انقلاب را گذاشته‌اند پایبندی به مقررات اسلامی و مشروعیت بخشیدن به قانون، مشروط بر این که طبق اسلام باشد» (مقام معظم رهبری (مدظله)، ۱۸۷/۰۹/۲۴).

۴,۴. حفظ ساختار حقوقی و رسمی نظام

هر نظامی برای ماندگاری باید ساختار حقوقی و رسمی خود را مطابق قانون اساسی رایج همان نظام حفظ کند. نظام جمهوری اسلامی ایران نیز این امر را در چهار دهه گذشته،

به خوبی و سلامت حفظ کرده است. حضور مردم با درصد بالا در انتخابات، تابع قانون بودن مردم، دولت‌ها و نمایندگان مجلس شورای اسلامی از نمودهای این قضیه هستند. مقام معظم رهبری (مدظله) می‌فرماید: «آن‌چه مهم است این است که نظام جمهوری اسلامی یک ساخت حقوقی و رسمی دارد که آن قانون اساسی، مجلس شورای اسلامی، دولت اسلامی، انتخابات - همین چیزهایی که مشاهده می‌کنید - است، که البته، حفظ این‌ها لازم و واجب است؛ اما کافی نیست» (مقام معظم رهبری (مدظله) ۱۳۹۲/۰۹/۲۴).

۴،۵. تشکیل نظام سیاسی دین‌مدار و متکی بر مردم

در سال‌های طولانی و تا قبل از پیروزی انقلاب اسلامی، ملت ایران در تعیین سرنوشت خود کاره‌ای نبود. حکومت‌های استبدادی و دیکتاتوری بر تمام شئون زندگی ملت حاکم بودند و در واقع، به استعداد‌های ملی، اجازه ظهور و بروز داده نمی‌شد. مقام معظم رهبری (مدظله) می‌فرماید: «ملت ما تا قبل از انقلاب اسلامی مزه حاکمیت مردم را نچشیده بود. از اعلام مشروطیت در ایران تا سالی که انقلاب پیروز شد، ۷۵ سال طول کشید؛ از این ۷۵ سال، ۵۵ سال دیکتاتوری خاندان پهلوی بود؛ دیکتاتوری خشن و وابسته به قدرت‌های جهانی؛ یعنی، اول به انگلیس، بعد به آمریکا؛ بدون ملاحظه خواست مردم» (مقام معظم رهبری (مدظله)، ۱۳۹۲/۰۵/۱۲).

با وقوع انقلاب اسلامی «حاکمیت مردم» به معنای درست کلمه پیاده شد. با وقوع انقلاب، «الگوی مردم‌سالاری دینی» در ایران شکل گرفت و مردم به معنای واقعی کلمه «صاحب کشور» شدند (مقام معظم رهبری (مدظله)، ۱۳۹۰/۰۷/۲۰).

«انقلاب اسلامی که بزرگ‌ترین تحول و تغییر قدرت در طول تاریخ ما بود و اساس سلطنت و حکومت فردی را به حکومت مردمی تبدیل کرد، با نیروی مردم انجام گرفت... حکومت شد مردمی» (مقام معظم رهبری (مدظله)، ۱۳۸۷/۰۲/۱۱).

«ما مردم‌سالاری را نه جدا و بیگانه از معنویت و دین، بلکه، توانسته‌ایم کاملاً برخاسته از دین و معنویت در کشورمان مستقر کنیم... لذا شد مردم‌سالاری دینی، شد جمهوری اسلامی. مردم به این دستاورد می‌بالند و از آن دفاع و به آن افتخار می‌کنند» (مقام معظم رهبری (مدظله)، ۱۳۸۲/۱۱/۲۴).

۵. عوامل ماندگاری انقلاب اسلامی در سطح کارگزاران

۵,۱. حفظ تقوا و شجاعت و خودآگاهی مدیران

از دیدگاه رهبری، کارگزاران جمهوری انقلاب اسلامی ایران اگر سه ویژگی تقوا، شجاعت و خودآگاهی را داشته باشند، انقلاب ماندگار خواهد شد. نمود این سه ویژگی در وجود برخی از کارگزاران انقلاب اسلامی همواره باعث ماندگاری این انقلاب شده است. رهبری (مدظله) درباره این موضوع می‌فرماید: «این سه خصوصیت، تقوا و شجاعت و خودآگاهی است. مسئولان کشور، فرق نمی‌کند در همه قوا، چه یک مدیر دولتی، چه یک قاضی دادگستری، چه یک نماینده مجلس، چه عضو شورای نگهبان، چه عضو مجلس خبرگان، چه مسئولان نیروهای مسلح، باید این سه خصوصیت را داشته باشند تا کشور آسیب‌ناپذیر باشد» (مقام معظم رهبری (مدظله)، ۱۳۸۰/۱۰/۱۹).

۵,۲. مجاهدت و مبارزه در میدان‌های مختلف

بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، این انقلاب با دشمنی مستکبران جهانی روبه‌رو شد؛ جنگ تحمیلی، ایجاد آشوب و فتنه، تهاجم فرهنگی، محاصره اقتصادی و ... همواره، مجاهدت و مبارزه کارگزاران در میدان‌های گوناگون از عوامل ماندگاری انقلاب اسلامی ایران بوده است. مقام معظم رهبری (مدظله) در این باره می‌فرماید: «بدون مبارزه، این نظام تحقق‌پذیر نبود؛ همه آرزوهای بزرگ در دنیا همین‌جور است. حفظ نظام و پایداری نظام هم با مبارزه به وجود آمد؛ اگر مبارزه مردم نبود، اگر مبارزه امام نبود، اگر مبارزه مسئولان در میدان‌های مختلف نبود، این نظام باقی نمی‌ماند و از میان می‌رفت» (مقام معظم رهبری (مدظله)، ۱۳۹۳/۳/۴).

۵,۳. توجه به شاخصه‌های انقلابی‌گری

یکی از عوامل ماندگاری انقلاب اسلامی وجود رهبری آگاه و دل‌سوز نظام جمهوری اسلامی ایران است. ایشان همواره با تبیین و تفسیر شاخصه‌های انقلابی‌گری و هموار کردن مسیر انقلاب اسلامی به کارگزاران جهت‌دهی، و نقشه دشمنان را باطل کرده‌اند. همواره می‌توان گفت، توجه بیشتر کارگزاران به این شاخصه‌ها برای حفظ و بقای انقلاب اسلامی تا دهه چهارم انقلاب اسلامی کارآمد بوده است. رهبری (مدظله) در این باره می‌فرماید: «مسئله

شاخص‌های انقلابی‌گری هم خیلی مهم است؛ یعنی واقعاً بدانیم شاخص‌ها چیست، شاخص‌های انقلابی‌گری را درست پیدا کنیم، در ذهن خودمان مشخص بکنیم، از کسانی که مطلع‌تر از ما هستند، بپرسیم. اگر این کارها انجام بگیرد، این ماندگاری انقلاب، بدون تردید، خواهد بود» (مقام معظم رهبری (مدظله)، ۱۳۹۴/۱۰/۱۹).

رهبر انقلاب سپس در تبیین معیارهای اصلی انقلابی‌گری به تشریح پنج شاخص عمده پرداخته‌اند: پایبندی به مبانی و ارزش‌های اساسی انقلاب اسلامی؛ هدف‌گیری مستمر آرمان‌ها و همت بلند برای رسیدن به آنها؛ پایبندی به استقلال همه‌جانبه کشور؛ حساسیت در برابر دشمن و تبعیت نکردن از او؛ و تقوای دینی و سیاسی.

۱. پایبندی به مبانی و ارزش‌های اساسی اسلام و انقلاب: بنده در سال گذشته در همین جلسه راجع به مبانی امام صحبت کردم. مبانی اساسی ما آنهاست ... اگر این پایبندی وجود داشت، حرکت، حرکت مستمر و مستقیم خواهد بود. در تندباد حوادث این حرکت تغییر پیدا نمی‌کند ... نقطه‌ی مقابل این پایبندی عمل‌گرایی افراطی است. یعنی هر روزی به یک طرف رفتن، هر حادثه‌ای انسان را به یک طرف کشاندن.

۲. هدف‌گیری آرمان‌های انقلاب و همت بلند برای رسیدن به آنها: بعضی سعی می‌کنند جامعه و جوان‌های ما را دچار ناامیدی کنند. بگویند آقا فایده ندارد! نمی‌شود! نمی‌رسیم! ... شاخص دوم این است که هرگز منصرف نشویم از رسیدن به آن اهداف بلند و آرمان‌های بلند. تسلیم نشویم در مقابل فشارها.

۳. پایبندی به استقلال کشور: استقلال سیاسی معنایش این است که ما در زمینه سیاسی فریب [دشمن را] نخوریم ... استقلال فرهنگی که از همه مهم‌تر است در این است که سبک زندگی را سبک زندگی اسلامی - ایرانی انتخاب بکنیم ... استقلال اقتصادی هضم نشدن در هاضمه اقتصاد جامعه جهانی است.

۴. حساسیت در برابر دشمن و نقشه دشمن و عدم تبعیت از آن: باید دشمن را شناخت، نقشه او را فهمید، از تبعیت دشمن سرباز زد؛ این شاخص چهارم، این عدم تبعیت را قرآن، جهاد کبیر نام نهاده است.

۵. تقوای دینی و سیاسی: اینکه ما عرض کردیم که باید به آرمان‌ها پابند بود، اسلام این‌ها را از ما خواسته است. یک تکلیف دینی است و رعایت آن تقوای دینی است. تقوای

سیاسی هم همراه همین است؛ تقوای سیاسی یعنی انسان از لغزشگاه‌هایی که دشمن می‌تواند از آن استفاده بکند، پرهیز بکند (مقام معظم رهبری (مدظله)، ۱۳۹۵/۳/۱۴).

۶. عوامل ماندگاری انقلاب اسلامی در سطح رفتار

۶.۱. گسترش کمی و کیفی خدمات به ملت

«در رژیم طاغوت بیشترین خدمات و درآمدهای کشور در اختیار گروه کوچکی از پایتخت‌نشینان یا هم‌سانان آنان در برخی دیگر از نقاط کشور بود. مردم بیشتر شهرها، به‌ویژه مناطق دوردست و روستاها، در آخر فهرست و غالباً محروم از نیازهای اولیه زیرساختی و خدمت‌رسانی بودند. جمهوری اسلامی در شمار موفق‌ترین حاکمیت‌های جهان در جابه‌جایی خدمت و ثروت از مرکز به همه‌جای کشور، و از مناطق مرفه‌نشین شهرها به مناطق پایین‌دست آن بوده است. آمار بزرگ راه‌سازی و خانه‌سازی و ایجاد مراکز صنعتی و اصلاح امور کشاورزی و رساندن برق و آب و مراکز درمانی و واحدهای دانشگاهی و سد و نیروگاه و امثال آن به دورترین مناطق کشور، حقیقتاً افتخارآفرین است؛ بی‌شک این همه، نه در تبلیغات نارسای مسئولان انعکاس یافته و نه زبان بدخواهان خارجی و داخلی به آن اعتراف کرده است؛ ولی هست و حسنه‌ای برای مدیران جهادی و بااخلاص نزد خدا و خلق است. البته، عدالت مورد انتظار در جمهوری اسلامی که مایل است پیرو حکومت علوی شناخته شود، بسی برتر از اینهاست و چشم امید برای اجرای آن به شما جوان‌هاست که در ادامه، بدان خواهیم پرداخت» (مقام معظم رهبری (مدظله)، ۱۳۹۷/۱۱/۲۲).

۶.۲. پیشرفت در عرصه علم و فناوری و ایجاد زیرساخت‌های حیاتی، اقتصادی و عمرانی

همواره انقلاب اسلامی باوجود همه مشکلات و دشمنی‌هایی که از ابتدای پیروزی انقلاب با آنها درگیر بوده، توانسته است در رشد علمی پیشرفت چشم‌گیری داشته باشد. این نشان از کوشش، انگیزه و نشاط کارگزاران این نظام دارد. رشد و پیشرفت کشور در عرصه‌های گوناگون علمی، اقتصادی، فرهنگی، هنری، ورزشی و...، رضایت عمومی در سطح جامعه را به ارمغان می‌آورد. مقام معظم رهبری (مدظله) در این باره می‌فرمایند: «[در] طول چند سال گذشته، جوان‌های کشور و مسئولان این کارها توانستند کاری کنند که رشد پیشرفت

علمی کشور در پایگاه‌های استنادی معروف دنیا رکورد بزند؛ این که ما بارها گفته‌ایم سرعت پیشرفت علمی کشور در فلان سال، سیزده برابر متوسط دنیا بود، حرف من نیست، من که خبر ندارم، این را پایگاه‌های استنادی‌ای که معروف‌اند در دنیا و شماها آنها را می‌شناسید، گفتند و شهادت دادند. این شوخی است که سرعت حرکت يك كشور، سیزده برابر متوسط دنیا باشد؟» (مقام معظم رهبری (مدظله)، ۱۳۹۵/۷/۲۸).

انقلاب اسلامی ایران با نهادینه کردن اسلام در دل حکومت و با تکیه بر جوانان مؤمن انقلابی توانسته است در زمینه زیرساخت‌های کشور پیشرفت چشم‌گیری داشته باشد که به دنبال این پیشرفت همواره رضایت عمومی از انقلاب در حوزه رفتار به وقوع پیوسته است و این رضایت عمومی ماندگاری انقلاب را در دهه چهارم تثبیت و حفظ کرده است. مقام معظم رهبری (مدظله) می‌فرمایند: «در زمینه‌های زیرساختی، کارهایی در کشور شده است که حقیقتاً از نظر معیار و مقیاسی، [که] انسان با کشورهای دیگر می‌سنجد، بسیار بزرگ و عظیم است؛ از باب مثال: راه‌های کشور در این مدت شش برابر شده است؛ ظرفیت بنادر کشور در این مدت، بیست برابر شده است؛ سدهای مخزنی کشور که آب شرب و آب کشاورزی را تأمین می‌کنند سی برابر شده است؛ تولید برق کشور چهارده برابر شده است؛ صادرات غیرنفتی کشور، ۵۷ برابر شده است پیش از انقلاب، [یعنی] در دوران طاغوت، صادرات کشور تقریباً منحصر بود به نفت و يك مختصری اشیای تولیدی دیگر که در جنب صادرات نفتی، تقریباً هیچ بود؛ امروز صادرات غیرنفتی ۵۷ برابر افزایش پیدا کرده است تولید محصولات پتروشیمی سی برابر و تولید محصولات فولادی پانزده برابر [شده است]؛ این‌ها کارهای زیرساختی است؛ هر کشوری بخواهد تحرك پیدا کند، پیشرفت اقتصادی پیدا کند، به این چیزها احتیاج دارد؛ این کارها در دوران انقلاب انجام گرفته است» (مقام معظم رهبری (مدظله)، ۱۳۹۶/۱/۱).

۶.۳. حرکت در مسیر عدالت

انقلاب اسلامی ایران با شعار عدالت‌خواهی شکل گرفت و در مرحله بعد نیز عدالت‌محوری و حرکت کردن در مسیر عدالت آن را ماندگار کرده است؛ چراکه، مردم در تمام ابعاد اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی در رژیم طاغوتی پهلوی در ناعدالتی به سر می‌بردند و همواره

به دنبال برپایی عدالت اجتماعی بودند. وقوع انقلاب اسلامی و حرکت کردن در مسیر عدالت اجتماعی و تحقق خواسته‌های مردم همواره رضایت عمومی از انقلاب اسلامی را به همراه داشته و این رضایت مردمی ناشی از عدالت‌خواهی در جامعه است.

از جمله معضلات و نابسامانی‌های ناشی از حاکمیت طاغوت در ایران، وجود مظالم گوناگون در کشور و عدم تحقق عدالت در عرصه‌های گوناگون سیاسی، اقتصادی، آموزشی و ... است: «در طول ده‌ها سال قبل از انقلاب، دولت مردان در قبال آحاد مردم، هیچ احساس مسئولیتی نداشتند؛ رؤسای کشور کشور را ملک خودشان می‌دانستند و برای استفاده از این ملک به دنبال این بودند که ببینند کجا چه کاری برای آنها فایده بیشتری دارد؛ آن‌چه برایشان مطرح بود، فایده مردم نبود ... چشمشان همین مناطق دور خود را می‌دید و دلشان به دنبال کارها و مراکز و مناطقی بود که برای آنها منشأ سود و نفعی باشد، نه برای مردم» (مقام معظم رهبری (مدظله)، ۱۳۸۶/۱۰/۱۵).

یکی از دستاوردهای ملموس و عینی انقلاب و نظام اسلامی، تحقق عدالت در بسیاری از عرصه‌هاست. پیشرفت در مقوله «عدالت آموزشی» یکی از عرصه‌های پیشرفت در این زمینه است: «ما از لحاظ توزیع منابع عمومی به همه مناطق کشور، پیشرفت کرده‌ایم ... از لحاظ گسترش تحصیل علم، در سرتاسر کشور این امتیاز و این امکان وجود دارد ... می‌بینید در همه شهرها دانشگاه وجود دارد؛ یعنی امکان تحصیل. خب، این عدالت است» (مقام معظم رهبری (مدظله)، ۱۳۹۱/۷/۲).

یکی دیگر از دستاوردهای انقلاب اسلامی در تحقق عدالت، «توزیع عادلانه امکانات و فرصت‌ها» بوده است: «یکی از نمونه‌های مهم عدالت اجتماعی، تقسیم و توزیع متناسب فرصت‌های کشور است ... این همه مسکن‌سازی در روستاها، این همه جاده‌سازی به سمت شهرهای دور کشور و روستاها، راه‌های ارتباطی، ارتباطات گوناگون، نیروی برق، آب مناسب، تلفن، امکانات زندگی، این‌ها در سرتاسر کشور توزیع شده است» (مقام معظم رهبری (مدظله)، ۱۳۸۹/۱۱/۱۵).

تأمین عدالت در سطح رفتار یکی دیگر از عوامل ماندگاری انقلاب اسلامی ایران است.

۶,۴. ثبات، امنیت و حفظ تمامیت ارضی

«ثبات و امنیت کشور تمامیت ارضی و حفاظت از مرزها را که آماج تهدید جدی دشمنان قرار گرفته بود ضمانت کرد و معجزه پیروزی در جنگ هشت‌ساله و شکست رژیم بعثی و پشتیبانان آمریکایی و اروپایی و شرقی‌اش را پدید آورد» (مقام معظم رهبری (مدظله)، ۱۳۹۷/۱۱/۲۲).

۶,۵. ایستادگی روزافزون در برابر قلداران و زورگویان و مستکبران جهان

«نماد پُربهت و باشکوه و افتخارآمیز ایستادگی در برابر قلدران و زورگویان و مستکبران جهان، و در رأس آنان آمریکای جهان‌خوار و جنایت‌کار، روز به روز برجسته‌تر شد. در تمام این چهل سال، تسلیم‌ناپذیری و صیانت و پاسداری از انقلاب و عظمت و هیبت الهی آن، و گردن برافراشته آن در مقابل دولت‌های متکبر و مستکبر، خصوصیت شناخته‌شده ایران و ایرانی، به‌ویژه جوانان این مرزوبوم، به‌شمار می‌رفته است. قدرت‌های انحصارگر جهان که همواره حیات خود را در دست‌اندازی به استقلال دیگر کشورها و پیمان کردن منافع حیاتی آنها برای مقاصد شوم خود دانسته‌اند، در برابر ایران اسلامی و انقلابی، اعتراف به ناتوانی کردند. ملت ایران در فضای حیات‌بخش انقلاب توانست نخست دست‌نشانده آمریکا و عنصر خائن به ملت را از کشور براند و پس از آن هم تا امروز از سلطه دوباره قلدران جهانی بر کشور با قدرت و شدت جلوگیری کرده است» (همان).

۶,۶. صراحت و شفافیت مواضع جمهوری اسلامی

شفاف بودن مواضع جمهوری اسلامی ایران در مقابل آحاد مردم و ملت‌ها و حرکت کردن براساس اصول اسلام از عوامل ماندگاری انقلاب اسلامی ایران بوده است. مقام معظم رهبری (مدظله) می‌فرماید: «راز ماندگاری نظام جمهوری اسلامی بر ریل انقلاب و بر خطوط اصلی امام بزرگوار، همین صراحت بوده است؛ هیچ نبایستی این شفافیت را، این صراحت را ازدست داد. در مقابل مخالفان، در مقابل دوستان، در مقابل دشمنان، مواضع جمهوری اسلامی باید مواضع شفاف باشد. تاکتیک‌ها را می‌توانند عوض کنند، شیوه‌های کار را می‌توانند عوض کنند؛ اما اصول، هم‌چنان مستحکم باید بماند؛ این راز استحکام انقلاب و راز پیشرفت کشور است» (مقام معظم رهبری (مدظله)، ۱۳۹۲/۱۱/۱۹).

نتیجه‌گیری

ماندگاری انقلاب اسلامی ایران از جهت نیل به آرمان‌ها و ارزش‌های والای این انقلاب که از مکتب اسلام ناب محمدی (ص) اقتباس شده است حائز اهمیت است. از طرف دیگر، اگر این ماندگاری از بین برود به فرموده بنیان‌گذار و معمار کبیر انقلاب اسلامی امام خمینی (ره)، خدای ناخواسته اسلام برای قرن‌ها به طاق نسیان سپرده می‌شود؛ بنابراین، لازم است علل و عوامل ماندگاری انقلاب اسلامی ایران مشخص شود تا با تقویت آنها نظام جمهوری اسلامی ایران ماندگاری خود را تثبیت و تقویت کند و گسترش دهد. از این رو با توجه به مبتنی بودن نظام‌های سیاسی بر چهار رکن ایده، ساختار، کارگزار و رفتار، علل و عوامل ماندگاری با تکیه به آرا و دیدگاه‌های مقام معظم رهبری (مدظله) در هر یک از این ارکان بیان می‌شود. بدین صورت که عوامل ماندگاری در سطح ایده عبارت‌اند از:

۱. مبتنی بودن بر ارزش‌های دینی، اخلاقی و معنوی؛
۲. علاقه تاریخی مردم برای ریشه‌کن کردن حکومت سلطه و رسیدن به آزادی؛
۳. هماهنگ بودن هدف‌ها با فطرت مردم؛
۴. همه‌جانبه بودن انقلاب؛
۵. حق بودن سخن انقلابی؛
۶. مردمی بودن انقلاب اسلامی ایران؛
۷. پایبندی به فلسفه سیاسی و مکتب سیاسی امام؛
۸. حفظ ساخت حقیقی و آرمان‌های نظام جمهوری اسلامی ایران.

عوامل ماندگاری در سطح ساختار عبارت‌اند از:

۱. حفظ ساختار حقوقی و رسمی؛
۲. وجود جایگاه ولایت فقیه و رهبری؛
۳. وجود قوانین مشروع و منطبق با اسلام؛
۴. تشکیل نظام سیاسی دین‌مدار و متکی بر مردم؛
۵. ایجاد بسیج مردمی.

عوامل ماندگاری در سطح کارگزار عبارت‌اند از:

۱. مجاهدت و مبارزه در میدان‌های مختلف؛
۲. توجه به شاخصه‌های انقلابی‌گری؛
۳. حفظ شجاعت، خودآگاهی و تقوا.

عوامل ماندگاری در سطح ایده عبارت‌اند از:

۱. گسترش کمی و کیفی خدمات به ملت؛
۲. پیشرفت در عرصه علم و فناوری و ایجاد زیرساخت‌های حیاتی، اقتصادی و عمرانی؛
۳. حرکت در مسیر عدالت؛
۴. ایستادگی روزافزون در برابر قلدران، زورگویان و مستکبران؛
۵. ثبات، امنیت و حفظ تمامیت ارضی کشور؛
۶. صراحت و شفافیت مواضع.

مشخص کردن علل و عوامل ماندگاری انقلاب اسلامی ایران به معنای نادیده گرفتن ضعف‌های موجود به‌ویژه در سطوح کارگزاران و رفتار نیست؛ بلکه، با وجود دشمنی‌ها با انقلاب اسلامی ایران، نسبت به پیش از انقلاب، پیشرفت‌های بسیاری شکل گرفته است. مقام معظم رهبری (مدظله) لزوم استخراج و تبیین و تحلیل این علل و عوامل را بارها به‌طور ویژه از جوانان مطالبه فرموده‌اند؛ بررسی علل و عوامل پیشرفت انقلاب اسلامی براساس دیدگاه ایشان سنجه‌ای برای آسیب‌شناسی انقلاب اسلامی ایران است؛ پژوهشی مانند این پژوهش را برای دیگر انقلاب‌های دنیا نمی‌توان به‌کار برد.

منابع

- قرآن کریم، ترجمه آیت الله مکارم شیرازی، قم، دارالقرآن، ۱۳۸۶.
- الموتی، محسن محمدی (۱۳۹۶)، پروژه لوازم سیاسی فرهنگی استحکام ساخت قدرت، قم، پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع).
- برین، کلینتون (۱۳۷۲)، کالبدشکافی چهار انقلاب، ترجمه محسن ثلاثی، زریاب، چاپ هفتم.
- بیانات مقام معظم رهبری (مدظله) در اجتماع زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی، ۱۳۹۶/۱/۱.
- بیانات مقام معظم رهبری (مدظله) در اجتماع مردم اسفراین، ۱۳۹۱/۷/۲۲.
- بیانات مقام معظم رهبری (مدظله) در اجتماع مردم بزرگ کرمانشاه، ۱۳۹۰/۷/۲۰.
- بیانات مقام معظم رهبری (مدظله) در حرم امام خمینی (ره)، ۱۳۹۵/۳/۱۴.
- بیانات مقام معظم رهبری (مدظله) در خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۳۶۸/۱۱/۲۰.
- بیانات مقام معظم رهبری (مدظله) در خطبه‌های نماز جمعه، ۱۳۸۲/۱۱/۲۴.
- بیانات مقام معظم رهبری (مدظله) در خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۳۸۹/۱۱/۱۵.
- بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۳۶۸/۱۱/۲۰.
- بیانات مقام معظم رهبری (مدظله) در دیدار استادان و دانشجویان در دانشگاه علم و صنعت، ۱۳۷۸/۹/۲۴.
- بیانات مقام معظم رهبری (مدظله) در دیدار اقدار مختلف مردم، ۱۳۹۵/۵/۱۱.
- بیانات مقام معظم رهبری (مدظله) در دیدار جمع کثیری از بسیجیان کشور، ۱۳۸۸/۹/۴.
- بیانات مقام معظم رهبری (مدظله) در دیدار جمعی از پاسداران، ۱۳۷۲/۱۰/۲۶.
- بیانات مقام معظم رهبری (مدظله) در دیدار جمعی از مردم آذربایجان، ۱۳۸۸/۱۱/۲۸.
- بیانات مقام معظم رهبری (مدظله) در دیدار عمومی مردم ابر کوه، ۱۳۸۴/۱۰/۱۵.
- بیانات مقام معظم رهبری (مدظله) در دیدار فرماندهان و کارکنان نیروی‌های ارتش، ۱۳۹۲/۱۱/۱۹.
- بیانات مقام معظم رهبری (مدظله) در دیدار مردم شیراز، ۱۳۸۷/۲/۱۱.
- بیانات مقام معظم رهبری (مدظله) در دیدار مردم قم، ۱۳۹۳/۱۰/۱۷.
- بیانات مقام معظم رهبری (مدظله) در دیدار مردم قم، ۱۳۸۰/۱۰/۱۹.
- بیانات مقام معظم رهبری (مدظله) در دیدار مردم قم، ۱۳۹۴/۱۰/۱۹.
- بیانات مقام معظم رهبری (مدظله) در دیدار نخبگان علمی جوان، ۱۳۹۵/۷/۲۸.

- بیانات مقام معظم رهبری (مدظله) در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۳/۳/۴.
- بیانات مقام معظم رهبری (مدظله) در مراسم پانزدهمین سالگرد رحلت امام خمینی (ره)، ۱۳۸۲/۳/۱۴.
- بیانات مقام معظم رهبری (مدظله) در مراسم تنفیذ حکم ریاست جمهوری، ۱۳۹۲/۵/۱۲.
- بیانات مقام معظم رهبری (مدظله) در مراسم دوازدهمین سالگرد رحلت امام خمینی (ره)، ۱۳۸۰/۳/۱۴.
- بیانات مقام معظم رهبری (مدظله) در مراسم نوزدهمین سالگرد رحلت امام خمینی (ره)، ۱۳۸۷/۳/۱۴.
- بیانات مقام معظم رهبری (مدظله) در خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۳۶۸/۱۱/۲۰.
- بیانیه گام دوم انقلاب.
- پارسی، فرامرز (۱۳۸۴)، بازار تبریز معمار.
- چلیکوت، رونالد (۱۳۹۱)، نظریه‌های سیاست مقایسه‌ای، ترجمه وحید بزرگی، علیرضا طیب، چاپ چهارم، تهران: رسا.
- خمینی، روح‌الله (۱۳۸۹)، صحیفه امام، تهران، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، چاپ پنجم.
- دفتر مقام معظم رهبری (مدظله)، حدیث ولایت، مجموعه رهنمودهای مقام معظم رهبری (مدظله) از ارتحال تا ربیعین امام خمینی (ره)، جلد سوم، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی چاپ و نشر، چاپ دوم.
- دهخدا، علی اکبر (۱۳۷۷)، لغت‌نامه دهخدا، تهران، دانشگاه تهران.
- عباسعلی، عمید زنجانی (۱۳۷۶)، گزیده انقلاب اسلامی و ریشه‌های آن، تهران، کتاب طوبی.
- قربانی، مصطفی (۱۳۹۵)، ماندگاری انقلاب اسلامی در اندیشه مقام معظم رهبری (مدظله)، تهران، انتشارات ناد، چاپ اول.
- قنبری، آیت (۱۳۶۸)، اندیشه سیاسی مقام معظم رهبری (مدظله)، چاپ اول، تهران، نشر زمزم.
- قیصری، نورالله (۱۳۹۴)، «کارآمدی نظام جمهوری اسلامی ایران، مدلی برای سنجش و ارزش‌یابی»، دوفصلنامه علمی پژوهشی دانش سیاسی، سال یازدهم، شماره دوم، پاییز و زمستان ۱۳۹۴، ص ۱۲۹-۱۴۸.
- مشیرزاده، حمیرا (۱۳۹۲)، تحول در نظریه‌های بین‌الملل، چاپ هشتم، تهران، سمت.
- مطهری، مرتضی (۱۳۷۲)، پیرامون انقلاب اسلامی، قم، صدرا، چاپ نهم.
- های، کالین (۱۳۸۵)، درآمدی انتقادی بر تحلیل سیاسی، ترجمه احمد گل محمدی، تهران، نی.

